

Foto: Shutterstock

Forfaitaire vervangingswaarde van stallen in de veehouderij

Nico Bondt, Gerben Doornewaard, Mariël Benus, Peter van Horne, Marcel van Asseldonk

Inleiding

Om de natuur te verbeteren en ruimte te geven aan economische activiteiten, beoogt het kabinet de stikstofuitstoot te verlagen in verschillende sectoren, waaronder de industrie-, landbouw-, verkeer- en vervoersector. Door het kabinet zijn verschillende bronmaatregelen aangekondigd om de stikstofuitstoot door de landbouw te verlagen, waaronder enkele beëindigingsregelingen voor veehouderijlocaties. Dit zijn subsidieregelingen voor veehouders die willen stoppen met hun bedrijf of een locatie van hun bedrijf. Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) werkt in 2025 aan een nieuwe brede beëindigingsregeling.

Een subsidieregeling moet voldoen aan de Europese regelgeving omtrent staatsteun. Een van de voorwaarden is de hoogte van de vergoeding (de steun): 'De steun moet dienen voor de vergoeding van het waardeverlies van de activa, berekend op basis van de actuele verkoopwaarde van de activa.' (Ministerie van LNV, 2019)

Om invulling te geven aan de nieuwe brede beëindigingsregeling, heeft het ministerie van LVVN Wageningen Social & Economic Research gevraagd om de forfaitaire vervangingswaarde van stallen te berekenen voor de volgende sectoren: melkvee, varkens, melkgeiten, zoogkoeien, vleeskalveren, pluimvee, vleeskonijnen.

Werkwijze

Voor deze notitie is dezelfde werkwijze aangehouden als in Van Asseldonk et al. (2020 en 2021), waarin de forfaitaire vervangingswaarde voor de varkenshouderij, pluimveehouderij en melkveehouderij zijn vastgesteld in 2020 en 2021. Ook is gebruikgemaakt van eerdere rapportages over de forfaitaire vervangingswaarde voor melkgeiten (Bondt et al., 2023), vleeskalveren (Vissers et al., 2023) en kleinere sectoren (Van Horne en Bondt, 2024). In deze notitie wordt de forfaitaire vervangingswaarde bepaald op basis van gegevens uit de meest recente Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2024-2025 (in deze notitie afgekort tot 'KWIN Veehouderij 2024-2025'). Voor de juiste interpretatie van de KWIN-normen is waar nodig overlegd met onderzoekers van Wageningen Livestock Research. Op basis van deze gegevens is de forfaitaire vervangingswaarde van een referentiebedrijf bepaald. De vervangingswaarde wordt vervolgens uitgedrukt per vierkante meter brutostaloppervlakte. De bruto-oppervlakte is de complete stal inclusief de ruimte voor overige voorzieningen, bijvoorbeeld voor entree en gangpaden; de nettostaloppervlakte betreft alleen de leefruimte waar de dieren lopen.

Voor het bepalen van de vervangingswaarde wordt rekening gehouden met herinvestering in afbouw en inrichting van de stal lopende de afschrijvingstermijn voor de romp van de stal. Op basis van de leeftijd van de romp wordt de forfaitaire vervangingswaarde bepaald. Conform de RVO-werkwijze is de afschrijvingsduur voor de romp vastgesteld op 40 jaar en de restwaarde op 20% (RVO, 2019) en wordt uitgegaan van lineaire afschrijving.

Opdrachtgever ministerie van LNV heeft aangegeven dat er alleen een vergoeding verstrekt wordt voor onderdelen die onder de definitie van productiecapaciteit vallen. Hiertoe behoren de dierenverblijven (romp, afbouw en inrichting), mestkelders, mest- en voeropslagen. Onder de inrichting van de stal vallen die zaken die onlosmakelijk met de stal verbonden zijn. Losse machines en opslagen voor werktuigen mogen niet meegenomen worden.

Melkvee

Het uitgangspunt is een gemiddeld melkveebedrijf met een omvang van 100 melkkoeien, 70 stuks jongvee en 56 ha voedergewassen. Het melkvee wordt gehouden in een ligboxenstal met roostervloer en mestopslag onder de stal. De totale oppervlakte van de stallen voor melkkoeien en jongvee komt uit op 1.406 m² (tabel 1).

Tabel 1 Specificatie staloppervlakte voor melkkoeien en jongvee

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor melkvee en jongvee	1.406 m ² (bruto)	100 melkkoeien + 70 stuks jongvee

Bron: Handboek Melkveehouderij 2023-2024, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

In tabel 2 is de vervangingswaarde van stallen en bijbehorende overige productiecapaciteit weergegeven. Het gaat hierbij om de benodigde investering bij nieuwbouw van een stal voor melkkoeien inclusief melkstal, tanklokaal en machinekamer en de volledige inrichting daarvan, een stal voor jongvee inclusief de volledige inrichting daarvan, plus opslagen voor stro en strooisel, vaste mest, ruwvoer en krachtvoer. In tabel 2 is de opbouw van de totale vervangingswaarde weergegeven.

Tabel 2 Vervangingswaarde melkveebedrijf

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Melkveestal	725.375
Melkstal, tanklokaal en machinekamer	133.750
Jongveestal	343.850
Opslag stro en strooisel	14.039
Opslag vaste mest	9.975
Opslag ruwvoer (gras en mais)	106.002
Opslag krachtvoer	9.800
Totaal	1.342.791

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale vervangingswaarde van het melkveebedrijf is **€ 1.342.791**. Het totale staloppervlak van dieren, zowel melkkoeien als jongvee, bedraagt 1.406 m². De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 955 per m²** staloppervlakte.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 955 per m² bij nieuwbouw naar € 191 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (tabel 3).

Tabel 3 Ontwikkeling vervangingswaarde melkveebedrijf naar leeftijd stal

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	955	764	669	573	478	382	287	191
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Varkens

Als uitgangspunt worden de referentiebedrijven gebruikt zoals in KWIN Veehouderij 2024-2025 beschreven voor een vleesvarkens- en zeugenbedrijf. Het vleesvarkensbedrijf heeft 5.040 vleesvarkensplaatsen (inclusief ziekenafdeling), verdeeld over 17,5 afdelingen met 24 hokken en 12 varkens per hok. Het bedrijf houdt gangbare varkens met 0,8 m² hokoppervlakte per dier.

Het zeugenbedrijf heeft 900 gemiddeld aanwezige zeugen (992 plaatsen), een wekelijks productiesysteem en speenleeftijd van gemiddeld 4 weken, 4.576 gespeende biggenplaatsen en 255 plaatsen voor opfok van 25 kg tot dekken. De staloppervlakte is gespecificeerd in tabel 4.

Tabel 4 Specificatie staloppervlakte voor vleesvarkens en zeugen

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Vleesvarkensstal	5.564 m ² (bruto)	5.040 vleesvarkensplaatsen
Zeugenstal	6.380 m ² (bruto)	992 zeugenplaatsen

Bron: KWIN Veehouderij 2024/2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

In tabel 5 is de berekening van de vervangingswaarde per m² staloppervlakte van een vleesvarkensstal en zeugenstal weergegeven, uitgaande van nieuwbouw, inclusief grondwerk, inrichting en algemene voorzieningen zoals weergegeven in KWIN 2024-2025.

Tabel 5 Vervangingswaarde vleesvarkensstal en zeugenstal

Type stal	Vervangings- waarde per plaats	Aantal plaatsen	Staloppervlakte (bruto)	Vervangings- waarde totaal	Vervangings- waarde per m ²
Vleesvarkensstal (0,8 m ²)	€ 680	5.040	5.564 m ²	€ 3.427.200	€ 616/m ²
Zeugenstal	€ 4.037	992	6.380 m ²	€ 4.004.704	€ 628/m ²

Bron: KWIN Veehouderij 2024/2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Het verschil in vervangingswaarde per m² staloppervlakte tussen een vleesvarkensstal en een zeugenstal is beperkt. In de praktijk kan er ook sprake zijn van gemengd gebruik (zowel zeugen als vleesvarkens) op stal- of bedrijfsniveau. Hierdoor is het lastig om te bepalen welk staldeel (oppervlakte) te bestempelen is als zeugenstal of vleesvarkensstal. Dit speelt met name voor algemene ruimtes, zoals berging, gangen, voeropslag en mestilo. Conform de vorige rapportage (Asseldonk, 2021) en RVO-notitie (2019) wordt daarom geen onderscheid gemaakt tussen zeugenstallen en vleesvarkensstallen. Voor alle varkensstallen wordt de vervangingswaarde vastgesteld op gemiddeld **€ 622 per m² staloppervlakte**.

Uitgaande van een lineaire afschrijving in 40 jaar in combinatie met een restwaarde van 20% (dat is een afschrijving van 2% per jaar) leidt dit tot onderstaande waardeontwikkeling voor varkensstallen (tabel 6).

Tabel 6 Ontwikkeling vervangingswaarde varkensbedrijf naar leeftijd stal

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	622	497	435	373	311	249	187	124
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

a) Lineaire afschrijving in 40 jaar en restwaarde 20%.

Melkgeiten

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een gemiddeld gangbaar, gespecialiseerd melkgeitenbedrijf met 1.000 melkgeiten, opfokgeiten en dekbokken in een potstal, met 34 ha cultuurgrond.

De staloppervlakte inclusief voorgangen, melkstal, tanklokaal en -machinekamer is 2.830 m². Zie tabel 7.

Tabel 7 Specificatie staloppervlakte voor melkgeiten

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor melkgeiten en jongvee	2.830 m ² (bruto)	1.000 melkgeiten + opfokgeiten + dekbokken

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde is gebaseerd op een gesloten stal met ruimte voor melkgeiten, opfokgeiten, dekbokken en bokjes, inclusief de investeringen in stalinrichting, apparatuur en inrichting voor melkwinning en melkopslag (melktank). Ook zijn de investeringen meegenomen in opslagen van krachtvoer, ruwvoer, stro en vaste stromest. In tabel 8 is de opbouw van de totale vervangingswaarde weergegeven.

Tabel 8 Vervangingswaarde melkgeitenbedrijf

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Potstal voor geiten	910.941
Melkstal en melkopslag	350.600
Stro-opslag	94.160
Mestopslag	99.750
Opslag ruwvoer	117.995
Opslag krachtvoer	29.400
Totaal	1.602.845

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale vervangingswaarde van het melkgeitenbedrijf is **€ 1.602.845**, bij een staloppervlakte van 2.830 m² (tabel 7). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 566 per m²**.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20%, loopt de vervangingswaarde af van € 566 per m² bij nieuwbouw naar € 113 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 9).

Tabel 9 Ontwikkeling vervangingswaarde melkgeitenbedrijf naar leeftijd stal

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	566	453	396	340	283	226	170	113
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Zoogkoeien

Zoogkoeien zijn koeien die gehouden worden voor de vleesproductie; de koeien lopen een groot deel van het jaar buiten en het kalf blijft bij de moeder. KWIN Veehouderij 2024-2025 gaat uit van een bedrijfsvoering die zelfvoorzienend is in ruwvoer en die gericht is op de verkoop van zoogkalveren. Het referentiebedrijf heeft 100 zoogkoeien, 80 zoogkalveren (0 tot 8 maanden), 50 pinken en vaarzen (9 maanden tot 3 jaar) en 4 dekstieren. De totale staloppervlakte is 1.650 m², inclusief afkalfruimte, ziekenboeg en ruimte voor de voergang (tabel 10).

Tabel 10 Specificatie staloppervlakte voor zoogkoeien

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor zoogkoeien	1.650 m ² (bruto)	100 zoogkoeien + jongvee + dekstieren

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde is gebaseerd op een potstal, inclusief stalinrichting, voor zoogkoeien, zoogkalveren, pinken en dekstieren. Ook zijn meegenomen de benodigde investeringen in opslagen voor ruwvoer en stro. Voor krachtvoer is uitgegaan van aanvoer in zakken. De totale vervangingswaarde van het zoogkoeienbedrijf is **€ 567.734** (tabel 11).

Tabel 11 Vervangingswaarde zoogkoeienbedrijf

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Potstal voor zoogkoeien + jongvee + dekstieren	483.750
Stro-opslag	37.206
Opslag ruwvoer	46.778
Opslag krachtvoer	n.v.t.
Totaal	567.734

Bron: KWIN Veehouderij 2024/2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale staloppervlakte bedraagt 1.650 m² (tabel 10). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 344 per m²** staloppervlakte.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 344 per m² bij nieuwbouw naar € 69 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (tabel 12).

Tabel 12 Ontwikkeling vervangingswaarde zoogkoeienbedrijf naar leeftijd stal

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	344	275	241	206	172	138	103	69
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Blankvleeskalveren

Het uitgangspunt is een referentiebedrijf met 800 blankvleeskalveren. Voor een kalf met een gewicht van meer dan 220 kilogram geldt een minimale vloeroppervlakte van 1,8 m² per kalf (RVO, 2025). De stal heeft een totale oppervlakte van 1.872 m² inclusief voergangen, hygiënesluis, technische ruimte (onder andere klimaatcomputer) en ruimte voor de voerinstallatie (tabel 13).

Tabel 13 *Specificatie staloppervlakte voor blankvleeskalveren*

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor blankvleeskalveren	1.872 m ² (bruto)	800

Bron: RVO, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde bestaat uit de investering in stalgebouw inclusief inrichting en voerinstallatie. De investering is € 1.848 per vleeskalf. Het betreft een stal met een mestkelder met opslag voor 9 maanden en mechanische ventilatie. Ook is gerekend met opslagen voor voer en stro. De totale vervangingswaarde van het bedrijf komt uit op **€ 1.513.576** (tabel 14).

Tabel 14 *Vervangingswaarde blankvleeskalverbedrijf*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal inclusief mestkelder	1.478.000
Opslag voer	15.600
Stro-opslag	19.976
Totaal	1.513.576

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale staloppervlakte bedraagt 1.872 m² (tabel 13). De vervangingswaarde komt daarmee uit op omgerekend **€ 809 per m²** staloppervlakte.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 809 per m² bij nieuwbouw naar € 162 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (tabel 15).

Tabel 15 *Ontwikkeling vervangingswaarde blankvleeskalverbedrijf naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€/m ²)	809	647	566	485	404	323	243	162
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Rosé vleeskalveren

Het uitgangspunt is een referentiebedrijf met 1.500 rosékalveren. De kalveren worden opgezet als startkalf en worden afgevoerd als jonge rosékalveren. Voor jonge rosékalveren met een levend eindgewicht van 317 kg geldt een minimale vloeroppervlakte van 1,8 m² per kalf (RVO, 2025). De stal heeft een totale oppervlakte van 3.510 m², inclusief voergangen, hygiënesluis en technische ruimte (onder andere klimaatcomputer). Zie tabel 16.

Tabel 16 Specificatie staloppervlakte voor rosékalveren

Type stal	Oppervlakte stal	Aantal dieren
Stallen voor rosékalveren	3.510 m ² (bruto)	1.500

Bron: RVO, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

KWIN geeft aan dat de investering in stalgebouw en stalinrichting € 1.510 per rosékalf bedraagt. Het betreft hier een stal met mestopslag voor 9 maanden en natuurlijke ventilatie. Ook is gerekend met opslagen voor voer (mengvoer/bijproducten en snijmais). De totale vervangingswaarde van het bedrijf komt uit op **€ 2.426.987**. Zie tabel 17.

Tabel 17 Vervangingswaarde rosé vleeskalverbedrijf

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal inclusief mestkelder	2.265.000
Opslag voer	161.987
Totaal	2.426.987

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, Vermeij (2024), bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale staloppervlakte bedraagt 3.510 m² (tabel 16). De vervangingswaarde komt daarmee uit op omgerekend **€ 691 per m²** staloppervlakte.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 691 per m² bij nieuwbouw naar € 138 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 18).

Tabel 18 Ontwikkeling vervangingswaarde rosékalverbedrijf naar leeftijd stal

	leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€/m ²)	691	553	484	415	346	277	207	138
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Leghennen

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een leghennenbedrijf met 40.000 reguliere scharrelhennen. Het bedrijf houdt scharrelhennen in een volièresysteem bij een bezetting van 18 hennen per m² staloppervlakte. De nettostaloppervlakte is 2.222 m². De totale brutostaloppervlakte komt uit op 2.444 m² (tabel 19).

Tabel 19 *Specificatie staloppervlakte voor leghennen in volièrehuisvesting*

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor leghennen (bruto)	2.444 m ² (bruto)	40.000 scharrelhennen

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de stal is € 288 per m² en van de inventaris € 345 per m² brutostaloppervlakte. Daarbij komt een investering voor de ruimte met de inpakmachine en de eieropslagruimte. De totale vervangingswaarde van de leghennenstallen komt uit op **€ 1.593.111** (tabel 20).

Tabel 20 *Vervangingswaarde leghennenbedrijf (reguliere scharrel in volièresysteem)*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal en inventaris	1.546.111
Ruimte met inpakmachine en eieropslagruimte	47.000
Totaal	1.593.111

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale brutostaloppervlakte bedraagt 2.444 m² (tabel 19). De vervangingswaarde komt daarmee uit op omgerekend **€ 652 per m²** staloppervlakte.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 652 per m² bij nieuwbouw naar € 130 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (tabel 21).

Tabel 21 *Ontwikkeling vervangingswaarde leghennenbedrijf (volière) naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	652	522	456	391	326	261	196	130
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Leghennen in stallen met overdekte uitloop

Een deel van de in Nederland gehouden hennen produceren eieren die worden verkocht wordt met het keurmerk Beter Leven 1 ster (BLK1ster) of Beter Leven 2 ster (BLK2ster). In beginsel kan voor deze bedrijven de vervangingswaarde van leghennen gebruikt worden (zie leghennen, tabel 20).

De situatie wordt anders als het betreffende bedrijf geïnvesteerd heeft in een overdekte uitloop. Als het bedrijf de overdekte uitloop gerealiseerd heeft, dan geldt een andere forfaitaire vervangingswaarde.

De vervangingswaarde voor stal en inventaris is vergelijkbaar met de reguliere stal (zie leghennen - tabel 2). De overdekte uitloop is 20% of 50% van de *netto*-staloppervlakte van 2.222 m² en dat is respectievelijk 444 m² of 1.111 m². De investering in de overdekte uitloop is 265 euro per m². De totale vervangingswaarde voor de stal is dan 1.593.111 euro voor de stal plus respectievelijk € 117.778 of € 294.444 voor de overdekte uitloop. De vervangingswaarde is vervolgens berekend per m² brutostaloppervlakte (**exclusief** de vierkante meters van de overdekte uitloop) en is respectievelijk **€ 700** en **€ 772 per m²**. Zie de tabellen 22 en 23.

Tabel 22 Ontwikkeling vervangingswaarde leghennenbedrijf met uitloop naar leeftijd stal (20% overdekte uitloop)

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	700	560	490	420	350	280	210	140
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Tabel 23 Ontwikkeling vervangingswaarde leghennenbedrijf met uitloop naar leeftijd stal (50% overdekte uitloop)

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	772	618	540	463	386	309	232	154
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Leghennen in etagestal

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een leghennenbedrijf met 40.000 reguliere scharrelhennen in een volièresysteem, gehouden in één etagestal, met twee verdiepingen. In een etagestal zijn twee verdiepingen ingericht met dezelfde inventaris. De bezetting in het volièresysteem is 18 hennen per m². De nettostaloppervlakte is 2.222 m². De totale brutostaloppervlakte is 2.444 m². Uitgaande van de buitenmaten van de etagestal, is de brutostaloppervlakte 1.222 m² (tabel 24).

In de berekening voor scharrelhennen is uitgegaan van een vervangingswaarde van de stal van € 288 per m². Voor een etagestal wordt gerekend met een 25% hogere investering van € 359 per m². Daarbij komt de vervangingswaarde van de inventaris van € 345 euro per m².

Tabel 24 Specificatie staloppervlakte voor leghennen in een etagestal

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Etagestal voor leghennen	2.222 m ² (netto)	
Etagestal voor leghennen	2.444 m ² (bruto)	
Totaal (m ² bruto, buitenmaten stal)	1.222 m ² (bruto)	40.000 scharrelhennen

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

Het totaal voor stal en inventaris is dan € 359 plus € 690 is € 1.049 euro per m². Dit betekent een totale investering van € 1.282.569. Voor de aparte ruimte met de inpakmachine en de eieropslagruimte komt daar nog een investering van € 47.000 bij (tabel 25).

Tabel 25 Vervangingswaarde leghennenbedrijf (scharrel in etagestal met volièresysteem)

Type stal	Vervangingswaarde
Stal en inventaris	€ 1.282.569
Ruimte met inpakmachine en eieropslagruimte	€ 47.000
Totaal	€ 1.329.569

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De brutostaloppervlakte bedraagt 1.222 m² (tabel 24). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 1.329.569** in totaal en **€ 1.088 per m²** staloppervlakte (op basis van de **buitenmaten** van de etagestal).

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 1.088 per m² bij nieuwbouw naar € 218 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 26).

Tabel 26 Ontwikkeling vervangingswaarde leghennenbedrijf (etagestal) naar leeftijd stal

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	1.088	870	762	653	544	435	326	218
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Leghennen in koloniehuisvesting

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een leghennenbedrijf met 65.000 leghennen in koloniehuisvesting, met een bezetting van 25 hennen per m² nettostaloppervlakte. De totale brutostaloppervlakte komt uit op 2.860 m² (tabel 27).

Tabel 27 *Specificatie staloppervlakte voor leghennen in koloniehuisvesting*

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor leghennen	2.860 m ² (bruto)	65.000 leghennen

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de stal is € 283 per m² en van de inventaris € 475 per m² brutostaloppervlakte. Daarbij komt een investering voor de ruimte met de inpakmachine en de eieropslagruimte. Zie tabel 28.

Tabel 28 *Vervangingswaarde leghennenbedrijf (koloniehuisvesting)*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal en inventaris	2.166.450
Ruimte met inpakmachine en eieropslagruimte	53.250
Totaal	2.219.700

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale vervangingswaarde van het leghennenbedrijf is **€ 2.219.700**. De totale brutostaloppervlakte bedraagt 2.860 m² (tabel 27). De vervangingswaarde komt daarmee uit op omgerekend **€ 776 per m²** staloppervlakte.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 776 per m² bij nieuwbouw naar € 155 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 29).

Tabel 29 *Ontwikkeling vervangingswaarde leghennenbedrijf (koloniehuisvesting) naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	776	621	543	466	388	310	233	155
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Opfok leghennen

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een opfokbedrijf met 60.000 jonge scharrelhennen, gehouden in twee stallen. Het bedrijf houdt reguliere opfokhennen in een volièresysteem bij een bezetting van 30 hennen per m² staloppervlakte. De nettostaloppervlakte is 2.000 m². De totale brutostaloppervlakte komt uit op 2.200 m² (tabel 30).

Tabel 30 *Specificatie staloppervlakte voor opfokhennen in een volièresysteem*

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Volièrestallen voor opfokhennen	2.200 m ² (bruto)	60.000 opfokhennen

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de stal is € 283 per m² en van de inventaris € 310 per m². Beide bedragen zijn gebaseerd op de brutostaloppervlakte. De totale vervangingswaarde van de opfokstallen is **€ 1.303.500**. Zie tabel 31.

Tabel 31 *Vervangingswaarde opfokbedrijf leghennen (in volièresysteem)*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal en inventaris	1.303.500
Totaal	1.303.500

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale brutostaloppervlakte bedraagt 2.200 m² (tabel 30). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 593 per m² staloppervlakte**.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 593 per m² bij nieuwbouw naar € 119 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 32).

Tabel 32 *Ontwikkeling vervangingswaarde opfokbedrijf leghennen naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	593	474	415	356	297	237	178	119
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Vleeskuikens

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een bedrijf met 90.000 vleeskuikens, die worden gehouden in traditionele volledig strooiselstallen. Bij een bezetting van 21 vleeskuikens per m² (reguliere houderij) is de totale nettostaloppervlakte 4.286 m² en de totale bruto-oppervlakte 4.714 m² (tabel 33).

Tabel 33 *Specificatie staloppervlakte voor vleeskuikens*

	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor vleeskuikens	4.714 m ² (bruto)	90.000 vleeskuikens

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de stal is € 283 per m² en van de stalinrichting is € 124 per m². De totale vervangingswaarde is dan **€ 1.916.357**. Zie tabel 34.

Tabel 34 *Vervangingswaarde vleeskuikenbedrijf*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal en inventaris	1.916.357
Totaal	1.916.357

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale staloppervlakte bedraagt 4.714 m² (tabel 33). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 407 per m²** staloppervlakte.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20%, loopt de vervangingswaarde af van € 407 per m² bij nieuwbouw naar € 81 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 35).

Tabel 35 *Ontwikkeling vervangingswaarde vleeskuikenbedrijf naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	407	326	285	244	204	163	122	81
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Vleeskuikens in stallen met overdekte uitloop

Circa de helft van de vleeskuikens gehouden in Nederland zijn langzaam groeiende kuikens waarvan het vlees in de Nederlandse supermarkten verkocht wordt met het Keurmerk Beter Leven 1 ster (BLK1ster). Deze kuikens worden (met een lagere bezetting) gehouden in dezelfde stallen als reguliere vleeskuikens. Daarom kan voor alle bedrijven met een Beter Leven keurmerk of andere concepten de vervangingswaarde van tabel (zie bij vleeskuikens: tabel 34) gebruikt worden.

De situatie wordt anders als het betreffende bedrijf geïnvesteerd heeft in een overdekte uitloop. Dit is een verplichting bij Beter Leven 1 ster-bedrijven, maar veel bedrijven hebben nog geen vergunning en moeten de overdekte uitloop nog realiseren. Deze bedrijven maken gebruik van een 'overgangsregeling' en produceren in stallen zonder overdekte uitloop. Echter, als het bedrijf de overdekte uitloop wel gerealiseerd heeft geldt een andere forfaitaire vervangingswaarde.

De vervangingswaarde voor stal en inventaris is vergelijkbaar met de reguliere vleeskuikenstal (tabel 35). De overdekte uitloop bij BLK1ster is 20% van de *netto*-staloppervlakte van 4.286 m² en dat is 857 m². De investering in de overdekte uitloop is in totaal € 265 per m². De totale vervangingswaarde is dan € 1.916.357 voor de stal plus € 227.143 voor de overdekte uitloop. De vervangingswaarde is vervolgens berekend per m² brutostaloppervlakte (**exclusief** de vierkante meters van de overdekte uitloop) en is **€ 455 per m²** (tabel 36).

Tabel 36 *Ontwikkeling vervangingswaarde vleeskuikenbedrijf naar leeftijd stal (20% uitloop)*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	455	364	319	273	228	182	137	91
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Vleeskuikenouderdieren

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een bedrijf met 21.000 moederdieren plus 9% hanen, gehouden in een traditionele stal met grondhuisvesting bij een bezetting van 7,7 dieren per m². Het totale bedrijf heeft dan een nettostaloppervlakte van 2.973 m²: dat is 3.270 m² brutostaloppervlakte (tabel 37).

Tabel 37 *Specificatie staloppervlakte voor vleeskuikenouderdieren*

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen	3.270 m ² (bruto)	21.000 moederdieren + hanen

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de stal is € 283 per m². De vervangingswaarde voor de inventaris is € 151 per m². Dit is een normbedrag voor de gehele stalinrichting met legnesten, verwarming, ventilatoren en klimaatregeling, voersysteem en drinkwatervoorziening, verlichting, eierenverzameling, voersilo's en hygiënesluis. Ook is gerekend met een investering in de ruimte met de inpakmachine en de eieropslag. De totale vervangingswaarde komt hiermee uit op **€ 1.462.753** (tabel 38).

Tabel 38 *Vervangingswaarde vleeskuikenouderdierenbedrijf*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal en inventaris	1.417.545
Ruimte met inpakmachine en eieropslagruimte	45.208
Totaal	1.462.753

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Uitgaande van een totale brutostaloppervlakte van 3.270 m² (tabel 37) komt de vervangingswaarde uit op **€ 447 per m²** staloppervlakte.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20%, loopt de vervangingswaarde af van € 447 per m² bij nieuwbouw naar € 89 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 39).

Tabel 39 *Ontwikkeling vervangingswaarde vleeskuikenouderdierenbedrijf naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	447	358	313	268	224	179	134	89
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Opfok vleeskuikenouderdieren

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een bedrijf met 35.000 opfokdieren (hennen en 10-15% hanen) gehouden in twee stallen. Het bedrijf houdt de opfok vleeskuikenouderdieren in een traditionele stal bij een bezetting van 11,2 dieren per m². De nettostaloppervlakte is 3.125 m². De totale brutostaloppervlakte komt uit op 3.438 m² (tabel 40).

Tabel 40 *Specificatie staloppervlakte voor opfok vleeskuikenouderdieren*

	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor opfok vleeskuikenouderdieren	3.438 m ² (bruto)	35.000 opfokdieren

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de stal is € 283 per m² en van de inventaris € 113 per m². Dit is voor de gehele stal en de stalinrichting met verwarming, klimaatregeling, voersysteem en drinkwatervoorziening, ventilatoren, verlichting, voersilo's en hygiënesluis. De totale vervangingswaarde van de twee opfokstallen komt hiermee uit op **€ 1.359.531** (tabel 41).

Tabel 41 *Vervangingswaarde opfokbedrijf vleeskuikenouderdieren*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal en inventaris	1.359.531
Totaal	1.359.531

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale staloppervlakte bedraagt 3.438 m² (tabel 40). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 396 per m² staloppervlakte**.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20%, loopt de vervangingswaarde af van € 396 per m² bij nieuwbouw naar € 79 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 42).

Tabel 42 *Ontwikkeling vervangingswaarde opfokbedrijf vleeskuikenouderdieren naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	396	317	277	238	198	158	119	79
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Vleeseenden

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een bedrijf met 40.000 vleeseenden. Het merendeel van de eenden in Nederland wordt gehouden in een tweeleeftijdensysteem. Dit betekent dat de eenden de eerste weken worden gehouden in een opfokstal om vervolgens overgeplaatst te worden naar een of meerdere afmeststallen. De opfokstal is een goed geïsoleerde, mechanisch geventileerde stal. Het referentiebedrijf heeft 1 opfokstal en 2 afmeststallen.

Eenden worden gehouden in volledig strooiselstallen. Het referentiebedrijf heeft 1 opfokstal met een bruto-oppervlakte van 1.467 m². Bij een bezetting van 15 eenden per m² zijn in deze stal 20.000 eenden aanwezig. De afmeststallen hebben in totaal een bruto-oppervlakte van 3.143 m². De totale bruto-oppervlakte op het eendenbedrijf met drie stallen is 4.610 m². Zie tabel 43.

Tabel 43 *Specificatie staloppervlakte voor vleeseenden*

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Opfokstal	1.467 m ² (bruto)	20.000
Afmeststal 1 + 2	3.143 m ² (bruto)	20.000
Totaal staloppervlakte	4.610 m ² (bruto)	40.000

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de opfokstal is € 268 per m² en van de inventaris € 90 per m². De vervangingswaarde van de afmeststallen is € 202 per m² en van de inventaris € 79 per m². Op een eendenbedrijf wordt dagelijks stro verstrekt, waarvoor gerekend is met investeringen in stro-opslag en stroverdelers. De totale vervangingswaarde van het vleeseendenbedrijf is **€ 1.519.094**. Zie tabel 44.

Tabel 44 *Vervangingswaarde vleeseendenbedrijf*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stallen en inventaris	1.341.476
Opslag stro	111.618
Stroverdelers	66.000
Totaal	1.519.094

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale staloppervlakte bedraagt 4.610 m² (tabel 43). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 330 per m² staloppervlakte**.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 330 per m² bij nieuwbouw naar € 66 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 45).

Tabel 45 *Ontwikkeling vervangingswaarde vleeseendenbedrijf naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	330	264	231	198	165	132	99	66
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Vleeskalkoenen

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een bedrijf met 20.000 vleeskalkoenen, in een gangbaar houderijsysteem. Het merendeel van de kalkoenen in Nederland wordt gehouden in een tweeleeftijdensysteem, waarbij de hennen eerder worden afgeleverd dan de hanen. Door het verplaatsen van de hanen kan ongeveer iedere 18 weken een nieuw koppel worden opgezet.

Conform KWIN Veehouderij gaan we uit van mechanisch geventileerde stallen. Het referentiebedrijf heeft in totaal 5.256 m² nettostaloppervlakte, waarbij is uitgegaan van een bezetting van 5,2 hennen per m² en 3,0 hanen per m². De totale brutostaloppervlakte op het kalkoenenbedrijf is 5.782 m² (tabel 46).

Tabel 46 *Specificatie staloppervlakte voor vleeskalkoenen*

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Opfok-/hennenstal	2.115 m ² (bruto)	10.000 hennen
Twee hanenstallen	3.667 m ² (bruto)	10.000 hanen
Totaal staloppervlakte	5.782 m² (bruto)	20.000 hennen + hanen

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde van de stal is € 283 per m² en van de inventaris € 113 per m². De totale vervangingswaarde van het vleeskalkoenenbedrijf is **€ 2.286.801**. Zie tabel 47.

Tabel 47 *Vervangingswaarde vleeskalkoenenbedrijf*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal en inventaris	2.286.801
Totaal	2.286.801

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale staloppervlakte bedraagt 5.782 m² (tabel 46). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 396 per m² staloppervlakte**.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 396 per m² bij nieuwbouw naar € 79 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 48).

Tabel 48 *Ontwikkeling vervangingswaarde vleeskalkoenenbedrijf naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	396	317	277	238	198	158	119	79
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Vleeskonijnen

Het uitgangspunt (referentiebedrijf) is een bedrijf met 1.000 voedsters, gehouden in welzijnshokken. De bezetting voor het gehele bedrijf is 1 voedster per 1,8 m² brutostaloppervlakte, inclusief de huisvesting van de rammen, vleeskonijnen en opfokvoedsters. De totale brutostaloppervlakte is 1.800 m² (tabel 49).

Tabel 49 *Specificatie staloppervlakte voor konijnen*

Type stal	Staloppervlakte	Aantal dieren
Stallen voor konijnen	1.800 m ² (bruto)	1.000 voedsters + overige konijnen

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Vervangingswaarde

De vervangingswaarde is gebaseerd op een stal met bijbehorende stalinrichting, inclusief voersilo's en opslagruimte voor kleine materialen. De vervangingswaarde van de stal is € 610 per voedster en de stalinrichting € 390 per voedster. De totale vervangingswaarde is **€ 1.000.000** (tabel 50).

Tabel 50 *Vervangingswaarde konijnenbedrijf*

Type stal	Vervangingswaarde (€)
Stal en inventaris	1.000.000
Totaal	1.000.000

Bron: KWIN Veehouderij 2024-2025, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

De totale staloppervlakte bedraagt 1.800 m² (tabel 49). De vervangingswaarde komt daarmee uit op **€ 556 per m² staloppervlakte**.

Ontwikkeling vervangingswaarde

Bij een lineaire afschrijving in 40 jaar en een restwaarde van 20% loopt de vervangingswaarde af van € 556 per m² bij nieuwbouw naar € 111 per m² bij een leeftijd van 40 jaar (zie tabel 51).

Tabel 51 *Ontwikkeling vervangingswaarde vleeskonijnenbedrijf naar leeftijd stal*

	Leeftijd stal (jaren)							
	0	10	15	20	25	30	35	40
Waarde (€ per m ²)	556	445	389	334	278	222	167	111
Relatieve waarde (%)	100	80	70	60	50	40	30	20

Discussie

De forfaitaire vervangingswaarde per m² is, voor verschillende sectoren en houderijsystemen, zoveel mogelijk gebaseerd op de meest recente investeringsbedragen uit KWIN Veehouderij 2024-2025. Bij alle staltypen voor varkens, pluimvee en vleeskalveren zijn de gehanteerde normbedragen inclusief de investering in een hygiënesluis.

In de berekening is steeds duidelijk aangegeven welke vierkante meters bij de taxatie meegeteld moeten worden als brutostaloppervlakte: dit is altijd meer dan alleen de netto beschikbare leefruimte voor de dieren. Soms gaat het alleen om de vierkante meters voor voergangen, maar het kan ook gaan om ruimte voor een melkstal, klimaatcomputer of hygiënesluis. In tabel 52 is per bedrijfstype aangegeven welke vierkante meters moeten worden meegeteld als bruto staloppervlakte.

Tabel 52 Vierkante meters die meetellen als brutostaloppervlakte

Type bedrijf	Mee te rekenen als brutostaloppervlakte, naast de nettoleefruimte voor de dieren
Alle staltypen	Hygiënesluis
Melkkoeien	Voergangen Melkstal Melkopslagruimte en -machinekamer
Melkgeiten	Voergangen Melkstal Melkopslagruimte en -machinekamer
Zoogkoeien	Voergangen
Vleeskalveren (blankvlees en rosé)	Voergangen Technische ruimte (onder andere klimaatcomputer) Ruimte voor voerinstallatie
Pluimvee	Bij pluimvee wordt gerekend met een bruto-oppervlakte die 10% groter is dan de netto oppervlakte. Die +10% is inclusief voorruimte, entree, hygiënesluis, technische ruimte en het verschil tussen binnen- en buitenmaten van de stal
Leghennen en vleeskuikenouderdieren	Let op: de oppervlakte van aparte ruimten voor inpakmachine en eieropslag moet juist niet worden meegeteld.
Vleeskonijnen	Looppaden tussen de kooien Technische ruimte (onder andere klimaatcomputer) Ruimte voor opslag (nestmateriaal) en apparatuur (K.I.)

In het geval dat een leghennen- of vleeskuikenbedrijf produceert met een keurmerk en daarvoor een overdekte uitloop heeft gerealiseerd, is de investering in die uitloop verrekend in de vierkante meters van de stallen, *zonder* de uitloopruimte. Dit is vergelijkbaar met de investeringen in ruimten voor inpakmachines en eieropslag op bedrijven met leghennen of vleeskuikenouderdieren. Deze investeringen zijn ook verrekend in de vierkante meters van de stallen, *zonder* deze ruimten.

De berekening van de forfaitaire vervangingswaarde maakt het makkelijk om de regeling sneller en goedkoper uit te voeren (RVO, 2019). Het waardeverlies voor een bedrijf kan door bedrijfsverschillen afwijken van de berekende forfaitaire vervangingswaarde. Hierdoor kan overcompensatie optreden of kan de compensatie onvoldoende zijn wanneer wordt uitgegaan van de forfaitaire vervangingswaarde.

Referenties

Handboek Melkveehouderij, 2023-2024. Wageningen, Wageningen Livestock Research.

Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2024-2025, augustus 2024. Handboek 49. Wageningen, Wageningen Livestock Research.

Ministerie van LNV (2019). Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 10 oktober 2019, nr. WJZ/ 19237719, tot vaststelling van een regeling voor de verstrekking van subsidie voor het saneren van varkenshouderijlocaties in verband met geurhinder (Subsidieregeling sanering varkenshouderijen). Geraadpleegd via <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-55830.html>.

Ministerie van LNV (2020). Nieuwe stappen stikstofaanpak bieden landbouwsector perspectief. Geraadpleegd via [Nieuwe stappen stikstofaanpak bieden landbouwsector perspectief | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#).

RVO (2019). Forfaitaire bepaling waardeverlies varkensstallen. Den Haag.

RVO (2025). Welzijnseisen voor kalveren. In februari 2025 geraadpleegd via: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/dieren-houden-verkopen-verzorgen/welzijnseisen-kalveren>

Vermeij, I. (2024), Notitie WUM-uitgangspunten. Overzicht van kengetallen met onregelmatige actualisatie. Wageningen, Wageningen Livestock Research. <https://edepot.wur.nl/661558>

Eerdere rapporten Wageningen Social & Economic Research over de forfaitaire vervangingswaarde van stallen:

- Asseldonk, M. van, P. van Horne, G. Doornewaard en R. Hoste (2020). Forfaitaire vervangingswaarde van veehouderijstallen. Rapport 2020-026. Wageningen, Wageningen Economic Research.
- Asseldonk, M. van, P. van Horne, G. Doornewaard en R. Hoste (2021). Forfaitaire vervangingswaarde van veehouderijstallen in 2021. Rapport 2021-019. Wageningen, Wageningen Economic Research.
- Vissers, L. en M. van Asseldonk (2023). Forfaitaire vervangingswaarde van stallen voor vleeskalveren in 2021. Rapport 2023-001. Wageningen, Wageningen Economic Research.
- Bondt, N., M. van Asseldonk en L. Vissers (2023). Forfaitaire vervangingswaarde van stallen voor melkgeiten in 2021. Rapport 2023-002. Wageningen, Wageningen Economic Research.
- Horne, P. van en N. Bondt (2024). Forfaitaire vervangingswaarde van veehouderijstallen voor 'kleinere sectoren'. Rapport 2024-037. Wageningen, Wageningen Economic Research.

Meer informatie

Nico Bondt
T +31 (0)317 48 45 59
E nico.bondt@wur.nl
www.wur.nl/social-and-economic-research

2025-059